

Földrajzi kérdés:

Hogyan nevezik azt a germán néptörzset, mely a római birodalom egyes tartományait bekalandozva, Itáliába is betört; de Marius 101-ben Kr. e. Vercellae-nél megsemmisítette őket?

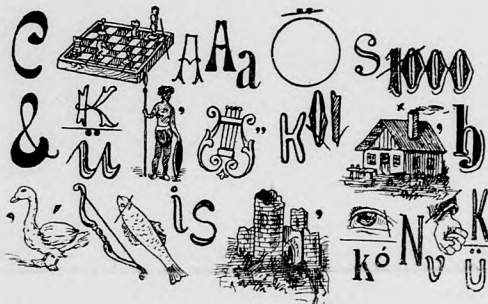
Történelmi kérdés:

Hogyan hívták azt az 1848-iki oláh vezért, a ki a mőczokat fellázította a magyarság ellen s előidézője lőn az erdélyi vérengzéseknek? a havasok királyának nevezte magát; később örülési rohamban meghalt.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve annak az ezüstszürke (néha vörhenyesen futtatott) színű állatnak, mely az amerikai erdők sűrűségeit lakja? Fákön ügyesen tud mászkálni és ugrani; kisebb emlősökkel táplálkozik; az embert csak akkor támadja meg, ha nagyon éhes vagy ha üldözik.

Képrejtvény.



Megfejtési határidő 1899. szeptember 9.

A 34. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 3817:37 frttal törleszthet. **Földrajzi kérdés:** Rodosto — ostorod. **Történelmi kérdés:** Rha, az egyiptomiak istene. **Természetrizai kérdés:** Inka-kakadu. **Képrejtvény:** Este van, este van, kiki nyugalomba.

Helyesen fejtették meg: Zsögöd Lajos, Miróczky Árpád, Istvánffy József, Niegreis János, Szabó Ferencz, Rodowicz L., Kemény Antal, Karl Ernő, Botka Andor, Pláger Leo, Puskás Endre, Jankó Béla, Bartsch Sándor, Windt Lajos, Schwitzer Zoltán, Weisz Jenő, Gergelyi Jenő, Schenkenberger József, Géczy Géza, Hiller Jenő, Bohrandt Lajos, Laban Antal, Sebők Dezső, Biró Endre, Havas Gyula, Szeremley Császár Loránd, Bujdosó József, Grünbaum Lajos, Révész Sándor (?), Schmid Károly, Kohlhub Péter, Vadas Zoltán, Lszák Gyula, Buzáth Jenő, Polnitzky Leo, Rátkay Géza, Borosnyay Oszkár, Hartmann Gaston Iovag, Vécsy Ferencz, Granitz Géza, Nagy Károly, Groedel Lajos, Dragovits István, Tájber Oszkár, Szalay Károly, Paksy József, Takács Gyula, Gulovics Andor, Péter Károly, Grünfeld Ferencz, Gyárfás Gyula, Balkányi Kálmán, Fejes István, Ember István, Faix Károly, Kertész Tivadar, Krepelka Ferencz, Kistenstern Béla, Hoffmann Géza, Krafka Boriska, Novák János, Weisz Hugó, Lázár Béla, Csáthy Dezső, Némethy Béla, Szenyovszky Ferencz, Litsék Zoltán, Kehl József, Laufer Rezső és Ödön, Blumberg Alfréd, Lisssem Sándor, Baader Gusztáv.

A kitűzött könyvjutalmat, Baksay Sándor «Dáma» című munkáját, Baader Gusztáv tanuló nyerte el Kolozsvárt.

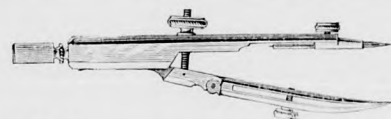
SZERKESZTŐI TELEFON.

D. G. N. Szeben. A bíráló a hozzá intézett sorokra azt válaszolja, hogy azokat a megjegyzéseket, melyeket a dolgozatra a nyilvánosság előtt tennie kellett, továbbra is fenntartja. A mi az ön magánolvasmányait illeti, azok iránt elismeréssel van. Mi nem vagyunk ellenségei Flammarionnak, magunk is szívesen olvassuk, de félünk munkáit tanulóifjú kezébe adni, mert megzavarja lelkének harmóniáját. A spiritizmustól meg plane óva óvjuk az ifjúságot, mert az föltétlenül lelki disharmoniát idéz elő. **B. K.** Debreczen. Örülünk, hogy a jutalomkönyvet jól választottuk meg. A mi a jelzett elbeszélést illeti, arról csak akkor nyilatkozhatunk, ha majd láttuk, s ha beválik, egy Kopperfeldhez hasonló jutalomra igényt tarthat. **G. M.** tanár úr czíme Bpest, X., Család-utca 53. sz. — **B. J.** Kivételesen, mert átmeneti intézkedés történik, csak 39 szám lesz. — **B. A.** A beküldött vers oly szárazon, minden költőiség nélkül van írva, hogy közlése lehetetlen. — **Diák.** A kérdézet térképeket megrendelheti Hátsek Ignác térképésznél, Bpest, VII., Ovoda-utca 37. Az árunk 20—40 kr. közt váltakozik. — **K. M.** Bpest. Igaza van, mert Ráth Mór csakugyan kiadta Arany Toldiját 20 kros népies kiadásban is. Arany versei szintén kaphatók nála olesó, 40 kros füzetekben: tehát a Toldi estéje, Daliás idők, Buda halála is. — **S. Sz.** Mezőtúr. A pályaválasztás mindig a hajlamtól függ, azért mi nem mondhatjuk meg, hogy melyik pálya az ajánlatosabb. — **Sz. K.** Halas. Annyit fejtsem meg, a mennyit tud. A «Szünórából» bizonyára ingyen küldenek mutatványszámokat. — **R. G.** A verse olyan lapos próza, a minőt keveset olvastunk mostanában. A másik közlemény is teljesen értékelen. — **Klamm.** Majd elolvassuk s megmondjuk róla véleményünket. — **L. J.** Esetleg megjelenhetik. Az eredeti szövegnek majd utána nézünk s elküldjük. — **W. L.** Eger, **B. A.** Zalaegerszeg, **F. S.** Székesfehérvár, **Sz. Cs. L.** Csurgó. Ajánlataikat elfogadtuk. — *A többi kérdésre a jövő számban felelünk.*

REMÉNYI MIHÁLY
műhangszerész

üzletének jó hírneve biztosíték arra, hogy ott a legfinomabb hangszerek és hűrök kaphatók. Speciális hegedű javításai, saját készítményű új hegedűi, melyekről a legnagyobb művészek: **Hubay, Popper, Gobbi** tanár urak stb. igen elismerően nyilatkoztak, máris nagy tért hódítottak maguknak, mert az Operában, Zenekadémiában és más művészek, régi hegedűjök helyett **Reményi** hegedűin játszanak, melyeknek a szakértői körök nagy jövőt jósolnak.

Ipartelepe: **Budapest, Király-u. 44.**
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. A Tanulók Lapjára hivatkozva minden vevő 10% engedményben részesül.



Calderoni és Társa

Váci-utca 30. sz.

Ajánlanak a legnagyobb választékban legjobb minőségű iskolai rajzeszközöket 1 frt 50 krtól feljebb. **Svájezi rajzeszközök** Kern vagy Gysi gyártmányai. **Richter-féle** precísió rajzeszközök. **Riefler** vagy **Kints-féle** henger alakú rajzeszközök eredeti gyári áron.

Árjegyzékek bérmentve küldetnek.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	D. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
Megjelenik minden vasárnap.			

AZ ÉVFORDULÓ.

Könyvekkel szemünkben emlékezünk vissza, mit vesztettünk egy év előtt. Mélységes mély gyászszal álltuk körül egy kiszenvedett Madonna ravatalát.

A zokogásnak visszhangja támadt nem csak a templom szük falai közt, hanem országok népeinél, a hol érző szív dobogott erős férfiak, jó édes anyák és ifju lányok lelkében.

A részvét koszorújával kezünkben s a gyász könyvével szemünkben mentünk a ravatalhoz.

Nagy volt a mi gyászunk s méltó a keservünk. Századok mentek, századok jöttek s a magyar nép egyre egy tündérekzre várakozott, a mely a nemzet szívét összefonja a király szívével.

Hosszú és nehéz volt a mi szenvedésünk s az elnyomatásnak bús napjai közt fohászunk, imánk, templomi szoltárunk nem volt egyéb, mint, hogy a Mindenható elégelje meg szenvedéseinket.

Meghallgatta imánkat s elküldte királynénknak Erzsébetet. Háromszáz évig vártuk, míg eljött és most ott pihen a kapuczinusok templomának sírboltjában!

Sokat, nagyon sokat vesztettünk! Ha a jövőbe nézünk, lelkünk megrezzen, látva a bizonytalanság kétes ködét, mert ha a sötét multnak rossz szellemei, kik szabadságunkra, alkotmányunkra, nemzeti önállóságunkra törtek, feltámadnának: ki védene meg gyengéd szavával, erős lelkével, mikor Ő már nincs az élők között? Vagy tán az ő nagy lelke ott lebeg hazánk felett s a Mindenható trónja előtt oltalmat és áldást esd le Magyarországra?

Esdő szózatunk száll a megdicsőült felé: Királynénk, a ki fenn vagy a csillagok honában, kérve kérünk, emlékezzél ránk. Mi vagyunk azok, a te magyarjaid, kik oly forró érzéssel voltunk irántad!

Sem halál, sem örökkévalóság nem hervaszthatja el ezt a szerelmet!

Meghalt és eltemetett királyné, ki a mint idegen tövön viritál, útra keltél vala s hozzánk eljövén, bennünket mindjárt megismertél, hozzánk lehajoltál, beteg testünket ápolád, fájó lelkünket irgalmasan felesókolád!

Temettek bármilyen mélyen, mint a mi meséinkben: a kripta falán, az oltár kőpadlatán át kihajtasz mint örökké nyiló, mindig illatozó, sohasem hervadó virág.

Mi látunk téged, mi hiszünk benned, békében áldunk, harezban hozzád fohászkozunk.

Nincs szavunk, nincs könyünk, elfogyott a gyászban.

Forró imádságunk óh az megmaradt még: külön Erzsébetért nap-nap után száll fel az Egek Urához.

És mikor visszatér minden évben újra fordulója annak a szomorú napnak, mely sötét gyászt hirdet az egész országnak, milliók ajkáról száll az ima, száll, száll a csillagos égbe, a hol a királyné, az édes királyné áldást könyörög le szerető népére.

Most is azért kérünk, második Patronánk, óvd meg mi hazánkat, esdj hosszú életet királyi férjednek, a mi hön szeretett, áldott királyunknak.

KENYÉR ÉS BECSÜLET.

Regény az ifjúság számára. 20

Irta Gaal Mózes. Illusztrálta Neogrády Antal.

— Ne haragudjék édes néni! . . .

— Bizony haragszom, s ezentúl mindig bepanaszolom a doktor bácsinak, ennek a mérges, okos, jó doktor bácsinak. Ő aztán megszidja — persze hogy megszidja.

Az a mérges doktor, a ki majd Jolánkát meg fogja szidni — Sziváknénak a konyhában megszorította a kezét, aztán megölelte, aztán megcsókolta a ránczos homlokát, és remegő hangon kérte:

— Az «én kis árvám»-at tovább is szeresse, mindig szeresse.

Pénzt is adott Sziváknénak, hogy minden szükséges holmijáról gondoskodjék, ne lásson semmi-
ben hiányt.

A kis árva pedig mikor hófehér vánkosára lehajtotta szép szőke fejét, a szívére szorította fehér kacsóit, s imádkozott azért a mérges, azért az okos, azért a jó doktorért, a ki neki semmije és mégis mindene . . . mindene a világon! . . .

XXVIII. FEJEZET.

Jóska úrfi viselt dolgai.

A bátyjától és az éhségtől való félelem kényszerítette Jóska úrfit arra, hogy ha kelletlenül is, beiratkozzék a vasuti tisztii tanfolyamra. Nagyon kedvetlenül járt el az előadásokra, bántotta őt az, hogy bátyjától naponta kellett néhány hatost kérnie cigarettára, mert azt csak nem kívánhatja tőle senki, hogy ha a jogászságról lemondott, a cigarettáról is lemondjon. Legalább ez a kis vigasztalása legyen meg a nyomorúságos életben.

Azt természetesen nem mulasztotta el, hogy öcsesét, Pistát, a ki Enyeden most járja az utolsó évet, testvéri szeretettel ne figyelmeztesse, hogy inkább a világ végére menjen, de Pestre ne, mert János mellett élni, nagyobb a pokolbeli kinnál.

Az apját is örökösen zaklatta pénzkérő leveleivel. Szemére hányt, hogy tisztán az apja az oka, hogy nem követhette szíve sugallatát, s nem lehetett jogász, azt *méllán elvárhatja*, hogy legalább nyolcz-tíz forintot küldjön havonta, ennyit még egy középiskolai tanuló is *elvárhat* a szüleitől.

Jóska úrfi, a mint látszik, igen szépen tudott stilizálni, s a papir nagyon ostoba és nagyon türelmes jószág, különben arczul ütötte volna a háladatos, gyöngéd, szerető fiút, a kinek a mindennapi cigarettá fontosabb dolog volt, mint a gyermeki szeretet.

A szegény kornócezi doktor valahogy összerakosgatott tíz forintot, s elküldötte — Jancsinak, hogy adja oda *szegény Jóskának*; ebben a tíz forinttal terhelt levélben bocsánat-kérés is vala. Az öreg mentegetőzött, hogy igazán többet és gyakrabban küldene neki, de nincs honnan.

Mikor ezt a levelet János elolvasta, úgy érezte magát, mintha mérges kigyó csipte volna meg a szívét. Olyan keserű, olyan kínos volt az érzés. Ha akkor az öcsese ott lett volna . . . de nem, nem, jobb hogy nem volt otthon. Míg haza kerül, le fog csillapodni, a kererúséget szomorúság váltja fel.

— Édes apám küldött neked tíz forintot — mondá a mikor a vacsora mellett ültek.

— Hol van? — kérdé mohón Jóska.

— Nálam.

— Éppen nagy szükségem van reá . . . Szép az öregtől, hogy megemlékezett rólam.

— Levelet is irt — nekem — tevé hozzá fojtott hangon János.

Jóskának elment hirtelen a beszélő kedve.

— Te pénzt kértél apánktól, Jóska?

— Kértem, . . . hát kellett, aztán . . .

— Miért kérsz te tőle, mikor tudod, hogy minő helyzetben van?

— Meguntam a koldulást — pattant ki az úrfi — minden rongyos cigarettára kérem kell tőled. Az embernek sokféle költsége van.

— Szerzek neked munkát, használd fel azt az időt, a mikor nem kell az előadásra menned. Dolgoznod kell, kenyeret kell keresned, öcsém. Nem úrnak, hanem napszámosnak születtünk, te is, én is, mi mindnyájan. Érted?

— Hiszen eleget tanulok — duzzogott az úrfi. — Semmi mulatságra nem jut, az ember rosszabb a kutyánál.

— Bizony rosszabb, de csak az olyan ember, mint a milyen te vagy, — meg a magadfajtái. A kutya éjjel őrizi a gazdája házát, a vadászkutya engedelmeskedik a gazdájának, s azt a kezét, mely kenyeret ad neki naponta, megnyalja, de nem harapja meg. Öcsém, itt van a tíz forintod, többé egy árva szót sem vesztegetek reád, de ha még egyszer alkalmat adsz apánknak arra, hogy ilyen levelet írjon, mint ez a mai, jegyezd meg jól magadnak, kikorbácsollak a lakásomból, s nem bánom, ha éhen halsz is az utcán.

Jóska szólani akart, de bátyjának az arca megrémítette. Szigorú, becsületes arcz volt az, melytől a gyenge, könnyelmű emberek nagyon félnek.

Míg Jóskának a tíz forintból tartott, egész nap nem találkozott a bátyjával. Vigan élte világát, esténként a kávéházban üldögélt, vacsorára is későbben járt haza, de mihelyt az utolsó garasa is elfogyott, megint kéregette a hatosokat, megint otthon töltötte az estéket. Irtóatosan unta magát. János másolni valót adott neki, s az úrfinak *kellett* dolgoznia. Nyögött, ásított, de körmölt.

Minden ivért kapott egy forintot, de mert sok másolni való volt, pontban hét órakor minden nap otthon kellett lennie, tizenegyig írnia. Három nap alatt könnyedén megszerzett egy forintot.

Milyen fényes fizetés volt ez ahhoz a szörnyű munkához képest, melyet hajdanában János végzett a szegény regényíró műhelyében!

És Jóska úrfi mégis fájtatta a derekát, mégis panaszkodott. Minthogy bátyja nem sajnálta, elkezdte magamagát sajnálni, mert azok közé a gyenge emberek közé tartozott, a kik a sorssal mindig perben állanak, és gyámoltalanságukat váltig szépítgetik, a hibát sohasem magukban, hanem mindig másban keresik.

Karácsonyig még csak valahogy kihúzta, bölcösen eltűrte, hogy télire a bátyja ura tisztességesen felruhazza, bár egy esepet sem volt inyére, hogy nem vett olyan ruhát, a minőt ő kinézett a Múzeum-körút egyik előkelő üzletében, de az viszont jól esett az úrfinak, hogy nem fázott, sem otthon, sem az utcán.

December második hetében egy gazdag bácskai

fiúval barátkozott össze, kávéházban-e, vagy egyebütt, azt már nehéz volna megállapítani, s ez a barátság aztán még hathatósabban fölébresztette benne a nagyvási vágyat.

Egyszer húsz forintot kért Jánostól, igérete, hogy lelkiismeretesen le fogja dolgozni, de hogy mire kell, azt egyáltalában nem akarta megmondani.

— Kell, sürgősen kell! — mind ezt hajtogatta.

János kereken megtagadta öcse kérésének a teljesítését.

Harmadnap az úrfi nem jött haza vacsorára, éjfélig sem érkezethaza, sőt másnap is hiába várta. Délben egy levél érkezett helyette — Szege dről, a vasúti állomáson adhatta fel.

«Kedves Bátyám, elég volt nekem harmadfél hónapi abból az életből. A Bácskába mentem egy jó barátommal. Majd megélek itt a magam emberiségéből. Az öregnek is irtam, ne félj, sem tőle sem *mástól* pénzt nem fogok kérni.

Köszönöm eddigi szívességedet, de az iskolai fegyelem alól kinőttem, s arra

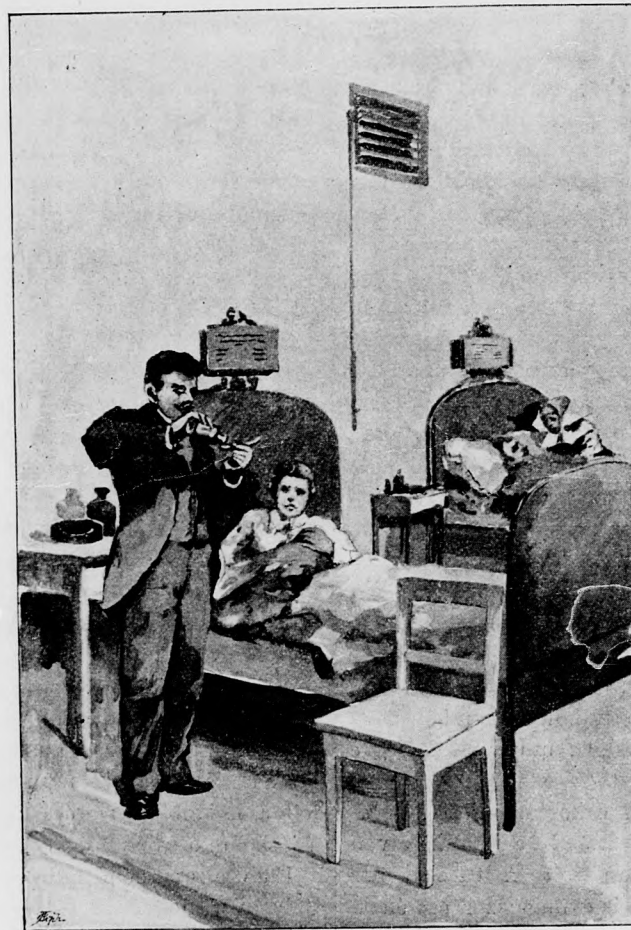
ninesen kedvem, hogy vasúti bakter legyen belőlem. Szerető öcséd Jóska.»

Igy szólott a gyönyörűséges levél.

János elolvasta, s aztán összehajtogatva eltette a tárczájába.

— Az élet talán jó iskola lesz neked, — dörmögte magában — no hát intézd a magad sorsát.

Ugyan az nap az üllői úti ódonkönyvkereskedő segédje egy rakás diszkötésű orvosi könyvet



SÓLYOM JÁNOS KEZE ALÁ KERÜLT.

hozott az asszisztens úrhoz. Ezekben a könyvekben a Sólyom János neve volt beleírva.

— A főnök úr kérdezteti doktor urat, hogy van-e tudomása arról, hogy ezeket a könyveket eladásra hozta valaki . . .

János most már tudta, hogy honnan volt Jóskának pénze arra, hogy a Bácskába utazzék.

— Mennyit adott a főnöke ezekért a könyvekért?

— Husz forintot.

— Hagyja itt, a dologban tévedés volt. Itt van huszonöt forint. Köszönöm a Müller úr szívességét.

Ennyire jutott a szép, czilinder-kalapos Jóska úrfi, ilyen cselekedettel indult neki az életnek, holott majd nem lesz senkire sem szüksége. Mi lesz belőle? . . . Vajjon mi lesz belőle? . . .

Sürgősen irt az öregnek, hogy hívja haza Jóskát, csináljon belőle körjegyzőt, vagy állítsa be a megyéhez, a szolgabíróhoz, hadd legyen szeme előtt. Hanem a könyvekről nem tett említést a levélben. Ó ez a szegény nagyon fájt volna a szegény öregnek, hát még az édes anyának?

Az öreg szivreható levélben hívta haza a fiát, de hiába. Arra gyöngé volt, hogy reáparancsoljon, s törvényes erővel vitesse haza, pedig bizvást megtehetné volna.

A Bácskában vig mulató czimborák vannak, s az a gazdag pajtás, a ki látogatába hívta a zentri Sólyom Jánost, a fél vármegyét bejárta vele, míg egy tuczat czimborával ismertette meg, s Jóska élt mától-holnapra. Nem élt, hanem élőködött.

Hiszen csak nem evett bolond gombát, hogy vasuti bakter legyen belőle, mikor a névjegye szerint is Árapataki Sólyom József.

Három hónap mulva, ekkor már Pesten is kitavaszkodott, a klinikára vitték be az úrfit. Nagyon nyomorúságos állapotban volt. A bácskai bor nagyon megártott fiatal és gyöngé szervezetének, s a véletlen úgy akarta, hogy éppen a Sólyom János keze alá került.

Szomorú egy vizionlátás volt ez. Jancsi két hónapi kúra után talpra állította, felültette a vasútra és haza küldötte.

— Ha mértékletesen nem élsz, öcsém, — mondá neki komolyan, minden harag nélkül — egy évnél tovább nem húzod ki. Ezt nem a bátyád mondja neked, a ki kömnyelműen megbántottál, hanem a doktorod, a ki minden betegének az igazságot szereti megmondani.

Jóska fogadta, hogy új életet fog kezdeni, csak a régi ereje térjen vissza.

— Magadat szereted, magadért talán megfogod tenni — ezek voltak a búcsúszavak.

Jóskát ez a betegség nagyon megtörte. Bátyjának a gondoskodása olyan jól esett neki, mert csak a nyomorúságban, főleg pedig a betegségben tudjuk a szeretetet a maga érdeme szerint megbecsülni.

— Másképpen kell élnem! . . . — fogadkozék nagy és őszinte felbuzdulásában, — csak legyen újra egészséges, megmutatom, hogy tudok másképpen is élni.

Az apja már rég elfelejtett mindent. Ölelte, csókolta a «rossz fiút», s néhány hét mulva tudatta a pesti doktor fiával, hogy Jóska önkénytelenbe akar állani a megyéhez, s majd a jövő szeptemberre Kolozsvárt fog tovább tanulni. Azért is megmutatja, hogy belőle prókátor lesz.

XXIX. FEJEZET.

A «kis árva» első mosolya.

Négy esztendő telt el.

Szíváknének fehér lett egészen a haja, de azért nem öregedett meg, sőt egészen megfiatalodott. Nem is esoda, mert a jó Isten bőséges kézzel méri áldását, s kijuttatja a részét azoknak, a kik megérdemlik.

Mióta «leánykája» ott nőtt, serdült, napról-napra szépült mellette, alig volt szomorú órája. Mennyi gyönyörúsége telt abban, hogy Jolánka szorgalmasan és kimondhatatlan kedvvel tanult. A tanulás mellett ráért arra is, hogy olvasgasson, a kis szobát rendbe hozza, sőt festeni is kezdett.

A «kis árva» Szíváknétől megtudta, hogy kinek köszönheti azt a gondnélküli életet, a mely reá a családi tragédia után várt, s minél nagyobb lett, annál többször eltűnődött annak az embernek a jóságán, a ki az ő ügyét felfogta.

Eleinte csaknem minden héten ellátogatott Sólyom János az ő kis árvájához, egy-egy fél-órászkát töltött ott. Megkérdezte, hogy mit tanul? Milyenek a tanító-női, megkérdezte, hogy nem volna-e valami kívánsága, nincsen-e valamire szüksége?

Jolánka mindennel meg volt elégedve, dicsérte az iskolát, nem volt semmi kívánsága, de a legjobban mégis a nénit dicsérte.

— Olyan jó, mintha az édes anyám volna, . . . olyan nagyon jó. Csak én nem tudok olyan vig lenni, mint ő szeretné, s ez nekem rosszul esik.

— Megjön majd az is, kis Jolánka, — biztatá Sólyom János. Az évek meghozzák, a néni csak azért szeretné, hogy vidámabb legyen, mert ha

azt látja, hogy maga komoly, mindig aggódik: hátha ő valamivel megszorította.

— Sohase tudnék annyira hálátlan lenni, hogy ő engem megszoríthasson.

Szíváknével Jolánka gyakran beszélt a jövőről. Egészen más volt az ő világa, mint a korabeli fiatal leányoké. Nem is tudta, hogy milyen szép ő, s ha tervelgette, hogy belőle majd tanítónő lesz, elmegy Erdélybe, ott fog egy csendes faluskában élni. akkor megragadta a néni kezét, csókokkal borította el, s remegő hangon kérdezte:

— Nénikém, úgy-e velem fog jönni, úgy-e velem fog maradni mindig? . . .

— Bizony, lelkem, veled mennék én szívesen, de —

— Miért gondolkozik még ezen, nénikém?

— Van még itt valaki, galambom, a kit én nem tudnék itt hagyni . . . Emlékezel, hogy beszéltem neked a pinczelakásról, volt ott nekem egy lakóm, a ki most az egyetem ékes palotájában lakik, s a ki azóta nagy úr lett, s a ki engem mégis «néni»-jének nevez . . . (Vége köv.)

Pánt Istók ifjúkori viszontagságai.

Elbeszélés a *Tanulók Lapja* számára. 2

Lám, minden a legszebb kerékvágásban ment volna és most — sose tudja az ember, mikor üt bele a dolgába a ménkö — szaválás helyett ott rostokolhat az osztályban s csinálhat összehasonlításokat a régi magyarok és az európai népek harezásati modora közt.

Pontban 12 órakor olyan lelki állapotban volt Pánt Istók, hogy képes lett volna a jámbor kis Kópist egy kávéskanal vízben megfojtani, mert merészkedett neki jónapot kívánni.

— Kiváncsi vagyok rá, hogy mit fogok tenni, tűnődött magában. Azzal az emberrel (t. i. az igazgatóval) nem lehet beszélni. Ha nem jövök fel ide a dutyiba, akkor tanári szék elé idéznek, ha pedig visszalépek a versenyzéstől . . . no hát akkor az a kölyök fog szavalni.

«Az a kölyök» tudniillik Kozák Dezső, a kinek már ugyancsak pelyhedzik a bajusza, de azért egy valóságos VIII. osztályostól nem lehet rossz néven venni, ha ilyen lenézéssel viseltetik egy osztálylyal lejjebb járó társa iránt.

No még csak az kellett, hogy a többiek ingereljék is. Még Gordán Béni is nekiment (emlékeznek rá, az, a ki kétszer sült bele az önképzőkörben Vörösmarty *Salamon*-jába):

— Hát mi lesz délután, ki fog szavalni az ünnepen, Istók öcsém?

Még csak az kellett, hogy öcsémnek titulálja! Ez már a legfelsőbb foka az impertinenciának!

Hosszú gondolkozási ideje nem maradt Istóknak, mert fél háromra volt kitűzve a gyűlés ideje, de neki nem is kellett sok idő a tanakodásra. Őt percznyi hallgatag megfontolás után így szólott bizalmas barátjához, Bató Gerőhöz:

— No barátom, nem tudom mi lesz, de annyi szent, hogy a Csokonai ünnepélyen Pánt Istók fog szavalni, úgy la!

Azzal hazament s mintha semmi se történt volna, elővette *Az orr* című monológot s azt ismételte.

Délután két órakor együtt volt az egész fentmarasztott kompánia az osztályteremben s megjelent Pánt is (hiszen egy félóra ideje volt a gyűlés kezdetéig). Pár percznyi várakozás után megjött Kuhajda úr is, kezében már messziről felelmetesen csörgetve az osztály kulcsát, a melylyel be fogja csukni a delikvensüket. Feldiktálta a tételt, sőt kegyelme olyan nagy volt, hogy még részletes utbaigazításokat is adott. Egyszerre csak fájdalom s óhajlás hallatszik.

— Ki az, mi történik itt? Mi baja van magának, Pánt?

— Semmi siucs, igazgató úr, — felelt az nagy lelki bánattal. Kis idő mulva ismétlődik a nagy neki fohászzkodás.

Kuhajda Sebestyén úr erre már a czvikkerjét is feltette nagy esodálkozásában, azzal ismét oda fordult Pánt felé, a honnan a sóhajlás jött.

— Igazgató úr, kérem . . . nekem nagyon erős szivgöresöm van . . .

— Akkor menjen haza, majd Bató Gergely elkíséri.

Pánt Istók ebbe nagy kegyesen bele is egyezett, alázatosan jónapot kívánt s Bató Gerő karjain hazavánszorgott. Otthon azonban korántsem feküdt le az ágyba, hanem diszbe vágta magát, a mi annyit jelentett, hogy felvette hosszú Ferencz József-kabátját, a mely annyiban hasonlított az égen tűnődő csillagokhoz, hogy *fényes* volt. Még arra is jutott idő, hogy a könyökön mutatkozó folytonossági hibákat személyesen kijavítsa. Azután tetőtől-talpig begombolkozott, a mit annyival inkább meg kellett tennie, mert nem volt fekete mellénye . . .

Mire aztán Bató Gerő visszakerült és az igazgatónak jelentette, hogy Pánt István otthon van s valamivel jobban érzi magát, akkor ő kelme már

újra a gimnázium falai közt lélezett, a hol az I. C. osztály terme szolgál az önképzőkör helyiségül.

A teremben két óra óta roppant élénkség uralkodik, különösen nagyra vannak a VII-ik osztályosok, a kik a Pánt István közbejött akadály miatt még jobban bíznak társuk győzelmében.

Kozák Dezső pedig már javában ivott előre a medve bőrére s éppen azt magyarázta, hogyan lehetne a helynek czélirányos beosztása által az ünnepélyen mennél több széket elhelyezni. Így azután nem is igen jól tudta elsápadását palástolni, a mikor váratlanul betoppant Istók.

Roppant eljenzés tört ki. Istókot körülvették barátai és kérdezősködtek kiszabadulása felől.

— Majd később elbeszélésem, most nagyon hosszú volna.

De nem is értek rá e felett tépelődni, mert a következő pillanatban megérkezett Haresay N. János dr. úr, az önképzőkör érdemes felügyelő tanára, a ki a Csokonai ünnep körül különös érdemeket szerzett egy tíz frankos arany adományozásával, a melyet a győztes vigszavaló fog bezsebelni. Haresay Nep. János szokása szerint végigsimitotta hosszúra növesztett és közepén kiborotvált szakálát, azután leült. Erre a körnek érdemes elnöke, a kiről már szóltunk, ünnepélyes hangon megnyitotta a gyűlést, azután mindjárt rátértek a versenyszavallatra. Először is egy «ártatlan gyermek» sorsot húzott a sorrend megállapítása czéljából. (Az «ártatlan gyermeki» állásra jobb hiányában Deczky Bandit, az egyetlen jelenlevő első osztályost választották, noha ő felette a *consilium abeundi* Damokles kardja függött kevésbé szabályszerű magaviselete miatt.)

Elsőnek a sors Kalocsa Elemért, az ötödik osztály leghosszabb növendékét jelölte ki, a ki javíthatatlan szavaló. Minden második ülésre esik egy szavallata s jellemző tulajdonsága, hogy mindig megakad s olyankor a legnagyobb hidegvérrel kezdi tanulmányozni az előtte levő könyvet és aztán folytatja. Most a Szentjőby Szabó László «Együgyü paraszt»-ját szavallta, de már a legelején sikerült olyan alaposan belezavarodni, hogy nem maradt más kibontakozás hátra, mint az öngyilkosság... azaz, hogy a katedréről szégyenszemre való eltávozás. Később rajta is száradt az *együgyü paraszt* elnevezés.

A második Klein József lett volna, ő azonban nagylelkűen visszalépett, a mire a két főversenytárs: Kozák és Pánt került sorra. A Kozák darabját nem tudjuk megnevezni, mert pozitív adatok nincsenek kezünkben. Azokat, a kik biztos tud-

mást akarnak erről szerezni, a kallódi gimnázium önképzőkörének levéltárába utasítjuk.

Mindamellett tárgyilagosságunknál fogva nem hallgatjuk el, hogy az ő szavallatának is nagy sikere volt, de a mikor utána fellépett Pánt Istók a szószékre, akkorra a Kozák dicsősége úgy eltűnt, mintha sohase' lett volna. Úgyhogy midőn a kiküldött bíráló-bizottság azzal jött vissza, hogy a dicsőséget és — a mit talán még előbb kellett volna említenem — a 10 frankos aranyat Pánt István titkár nyerte meg, Kozák Dezsőn és néhány közeli barátján kívül mindenki igen természetesnek és helyénvalónak találta.

Pánt Istók pedig, a mint Haresay tanár úr, meg a fiúk sorra oda jöttek üdvözölni, elszorult lélekkel gondolt arra, hogy valami nincs a helyén.

Talán a *szíve!*

IV.

Az áldomás. — Bezerédi kése.

Kuhajda Sebestyénről, a kallódi gimnázium nagyérdemű igazgatójáról nem lehetne azt állítani, hogy az intézet önképzőköré iránt valami különös rokonszenvvel viseltetik. Ennélfogva Istók a felől teljesen nyugodt volt, hogy az igazgató sohasem fog kérdezősködni, hogy mi is történt csak a szombati gyűlésen, meg hogy ki győzött a versenyszavallaton. Haresay, a felügyelőtanár nem tanít a VIII-ban, így hát ő meg a délelőtti eseményekről nem tud. A fiúk nem beszélnek el. Szóval semmi ok sines az aggodalomra.

A mikor hát szeretetreméltó druszája, Szobonya Pista azt az ajánlatot tette, hogy a mai felejtethetetlen nap emlékét dukálna méltóan megünnepegni a *Kék pisztrángban*, Pánt Istók ép oly kevéssé gondolt a szivbajára, a mely nincsen, — mint az iskola fegyelmi szabályainak 27., illetőtől 32. §-ára, a melyek a vendéglők, kávéházak és korezmák látogatásáról intézkednek.

A *Kék pisztráng* különös kedveltségnek örvendett a Pánt-kompanya előtt, kivált mióta a gazdája, Szablár Mátyás nemzeti uram az iskolai év elején két krajczárral mérte olesóban a sört poharanként a diákságnak, mint a közönség többi részének. (Azok a bizonyos rossz nyelvek ugyan azt mondják, hogy a nemzeti urat azért most se csalta meg a krétája.)

A banketten — ez a hivatalos neve a Pisztráng-beli mulatságoknak, — az első felköszöntőt Szobonya István tartotta, a ki a vendégszerető házigazdát éltette. Ez a tószt sajnos, kárba veszett. A szónok czélzata ugyanis meglehetősen világos

volt, de fájdalom, Szablár Mátyás nem volt a teremben s ezért a kívánt eredményt, egy-egy krigli ingyen sört nem érte el. Ezután Bató Gerő, a ki a *börtönből* való kiszabadulása után egyenest a bankettre jött, — habzó poharát Pánt Istvánra, a nap ünnepelt hőisére emelte.

Igazán nagy kár a magyar irodalomra nézve, hogy a szónoklatnak ez a remeke teljesen elveszett. Írásba nem foglalta előzetesen, később pedig — úgy véljük, érthető okokból, — sem a hallgatóság, sem maga a szónok nem tudott rá visszaemlékezni. Tekintettel arra, hogy vasárnap nem kell iskolába menni, nem tartották felette sürgősnek a hazamenést, annyira, hogy állítólag a kallódi piacz kofái már szedegették ki kosaraikból az almát és a sulymot, a mikor a két jóbarát Pánt Istók és Bató Gerő kart karba öltve hazafelé sétáltak, ha ugyan járásukat szabad sétának nevezni.

— Te Istók, — szólalt meg egyszerre Gerő, a kinek agyát a hús őszi szellő egy pillanatra felfrissítette. — Tudod mit?

— Nem tudok én semmit.

— Az este elfelejtettem mondani, hogy siess haza, mert a direktor hozzád igyekszik... ühüm, mit is mondtam csak, no igen, odamegy megnézni, hogy rosszul vagy-e még.

— Hát aztán, — és most megint Istóknak állott feljebb, miután kellő józanság hiányában nem tudta a hirt teljes bizalmasságában felfogni, — akkor megyek én haza, a mikor nekem tetszik. Innen kezdve egy szót sem szölt többet, nagy haragjában, a míg otthon délfelé szállásadója, Pókáné fel nem költötte, ugyancsak hangos beszédével:

— No úrfi, mulattunk kedvünkre, úgy-e? Hanem bezzeg volt itt hadd el hadd! Tudja, ki volt itt? A tekintetes igazgató úr. Az úrfit kereste s a mikor azt mondtam, hogy elment, csapott olyan lármát, hogy én még olyat sohasem hallottam, pedig az én szegény megboldogult uram is tudott Isten igazában kiabálni. Végre azzal ment el, hogy majd megmutatja az úrfinak, hogy lehet őt kijátszani!

A mikor a bőbeszédű asszonyság elhallgatott, Istók barátunk magában konstata, hogy a helyzet felette kellemetlen.

— Ha valahogy ki lehetne engesztelni...

Egyszerre csak villámgyorsasággal egy gondolat cikázott az agyán keresztül. Hirtelen felugrott ágyából s nagy örömmel felkiáltott:

— Heuréka, megsegít engem a Bezerédi kése!

Azzal elragadtatva gyorsan felöltözködött és megreggelizett, a minek legfőbb ideje volt, lévén délutáni két óra. Reggeli után addig keresgélt költői rendetlenségben levő ruhaszekrényében, a míg legalól rábukkant a keresett *műkincsre*, Bezerédi késére.

Bezerédi kése néven a Pánt Istók múzeumában egy rozsdás tortavágó szerepelt, a melyet a kallódi zsbivásárban sózott rá valaki vagy két évvel ezelőtt hét o. é. krajczárért. Akkor ki akarta köszörültetni, de azután meggondolta a dolgot, meghagyta a kést a maga rozsdásságában, bezárta a szekrényébe s csak néha mutatta meg vendégeinek, mint beceses ereklyét, a melylyel egykor ana vitéz kurucz generális, Bezerédi ölte a labanczokat, a kiről azt mondja a nóta, hogy a kardját német hússal etette.

Miután most ráakadt, azon porosan, rozsdásan, a hogy volt, bepakolta vagy hatszorosan papirosba s azzal ment Kuhajda Sebestyén úrnak lakására.

Az igazgató a tandij-hátralékosok ügyével volt elfoglalva, a mikor beállított; rárivallt:

— Jó, hogy jön. Épen hivatni akartam.

Istók pedig az elképzelhető legnagyobb lelki nyugalommal előadta, hogy tegnap délután, a mikor egy kis megkönnyebbülést érzett szívében, egyszerre beállit egy cseléd és lélekszakadva hírül hozza, hogy egy öreg nagybátyja haldoklik s mulhatatlanul beszélni akar vele.

Azonnal felkereste, de már szegény a végét járta.

Nem tudott egyebet mondani, csak a kezébe adta ezt a régi családi ereklyét, Bezerédi harezí kését. Itt megállott, hogy a hatást fürkészsze s aztán nagy szomorúsággal elkezdte a könyveit törölgetni.

— Most pedig kötelességemnek tartottam, hogy ezt a beceses régiséget felajánljam az igazgató úrnak, úgyis, mint a történelem tanáranak.

Kuhajda Sebestyén nagy megilletődéssel kezébe vette a beceses jószágot, a melyen egykor Rákóczi-nak szeméi csüngöttek, azután visszaadta Istóknak:

— Nem, én nem akarom megfosztani ettől az emléktől, őrizze meg kegyelettel!

Istók aztán hazavitte a kését s felakasztotta ágya fölé és még nagyobb tiszteletben tartotta, mint az előtt.

Másnap délután pedig igazgatói engedélylyel nem ment előadásra, — szegény nagybátyját kellett örök nyugalomra kíséni.

V.

Gunyits és Mariska.

Felette hiányos volna a kallódi gimnázium két felső osztályáról és önképzőköréről alkotott képünk, ha nem vennék fel abba Gunyits Pétert, az egész iskola Pöczeit, a kit még saját alattvalói: az alsó osztályos tanítványai is ezen a néven tisztelnek. Minket annyival inkább érdekel, mert Pánt Istók barátunknak úgyszólván teljhatalmu nagykövete a VII. osztályban. Ez a viszonyuk onnan származik, hogy az önképzőköri választások idején Gunyits Pöczi emberfeletti erővel «csinált hangulatot» Istók érdekében: Lótott-futott az egész két hét alatt, a mely a korteskedésre jutott. Annyi mindenféle aláírási ívet bocsátott ki, hogy az ellenpártnak fogyatékosabb intelligenciájú embereit sikerült alaposan konfundálni s így a VII. osztály túlnyomó többsége Pánt Istvánra adta le szavazatát s ezzel kétségtelenül eldőlt a titkári választás kérdése.

Ennyi érdem következtében természetesen jó barátságban voltak s ha Pánt István nem jutalmazhatta hű emberét latin vagy német házidolgozatok elkészítésével, bőven ellátta atyai tanácsaival és útbaigazításaival, melyeknek a jámbor Pöczi bőven hasznát vette a diákelet «göröngyös» útján.

Azok, a kik Gunyitsnak, ha netalán miniszter lesz, az életrajzát megírják, hatalmas vonásokban fogják kidomborítani azt a jellemző körülményt, hogy az ő élete abban különbözik a virágétól, hogy nem kikeletkor nyílt ki. Ha novellairó volnék, bizonyára verőfényes, madárdalozó tavasz idejére tenném a derék Pöczi szíve kivirulását, ámde az én feladatomban csupán a merő igazság előadása. Ezért kell fájó szívvel közölnöm, hogy Gunyits Péter a komor ősz táján szorult rá legjobban Pánt Istóknak baráti támogatására. Ekkor gyuladt az ő hetedosztályos szíve forró szenvedelemre a világ, szorosabban véve a kallódi gimnázium környékének legszebb Mariskája iránt.

Most pedig hatoljunk a dolgok mélyébe, a mint Kálóc tanár úr mondani szokta.

Történt vala az első évharmadban, hogy tekintetes Kálóc Manó úr, a latin nyelv és irodalom rendes tanára Gunyits Péter VII. osztályost két társával együtt minden isteni és emberi törvény ellenére harmadszor hívta ki felelni olyan időben, a mikor más emberek még kétszer is alig feleltek. Következésképp egyáltalában nem volt beavatva Cicero ügyvéd úr hatalmas érveibe, a melyekkel Archiast, a költőt védelmezte.

Azonban nem ért rá Kálóc Manónak ezen méltatlan eljárása felett boszankodni s abban a jóleső tudatban perdült ki a katedra előtti térre, hogy most egy jól megtermett *csikóval* gyarapítja a tanári notesznek azt a részét, a melyen Gunyits Péter neve tündököl.

A bátrakat azonban rég időktől fogva megsegíti a szerenese. Leszállott hát a kegyelmes Fortuna istenasszony a földre, hogy védelmére keljen Pöczi barátunknak, leszállott pedig a Szeleczkiek fejőstehene képeben. Szeleczki Bálint uram az iskolával szemben lakott s ő volt életének terjedelmes párjával együtt az említett fejőstehén boldog tulajdonosa, máskülönben is tehetős polgára Kallódnak.

Ezen a napon a jámbor szarvasmarha a legelőről, a hova a kallódiak még későn ősszel is kihajtották jószágukat, szokatlanul korán került haza, délután két és három óra közt, mialatt Kálóc tanár úr a VII. osztálynak latin órát tartott. (Ennek a korai hazajövetelnek bizonyára az az egyedüli oka, hogy a Gunyits iránt olyan kegyes Fortuna istenasszony szállt belé.)

Szóval hazaérkezett a szép fehér tehénke, de a kaput zárva találta, nem tudott bejutni. Eleinte csak a fejét rázta nagy esodálkozással. Hanem sok, a mi sok; a kapu csak nem akart kinyitni s végre is a tehén sem bírta . . .

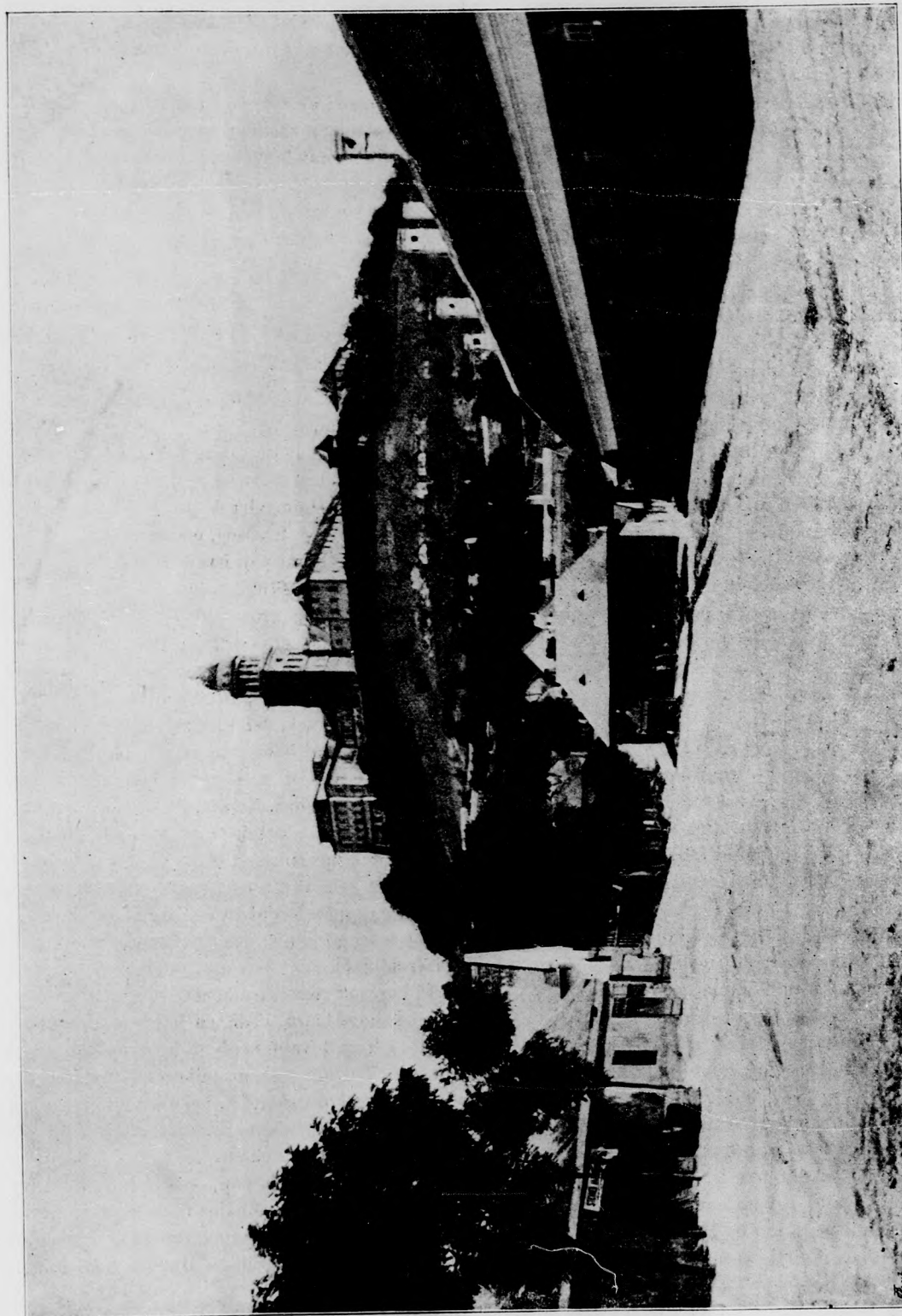
(Folytatása következik.)

AZ ARANY-SZOBA.

Művét örök idők útján folytatja a végzet,
Évek sora kergetve egymástól rohan
Fénynek, hatalomnak sirt ás az enyészet
Nem hal meg a költő, nem halt meg Arany!
Szellemé fenróptét gyönyörködve nézzük,
Borongó alakját meg visszaidézzük.

Jól esik, mikor az ismerős vidékre
Messze világból a vándor hazatér
Borostyánnal, melyet örökzöld füzérbe
Font neki az élet, a nyílt csatatér.
S bölcsőjét is, melyben ringatta szerénység,
Megaranyozza az érdem és dicsőség.

Im dalunk fiát a hű magyar Szalonta
Haló porába is él nem feledé
Im édes anyai kebelére vonta
S hirdeti büszkén, hogy Arany az övé.
Jöszte fiam, úgymond végy szállást közöttünk,
Testvéri szeretet esókjába fűrösztüntünk.



PANNONHALMA GYŐR-SZENT-MARTON FELŐL.

Neki tömjénfüst és ünnepi zaj nem kell,
Nem kell menedékül fényes palota,
Vágyai nem szálltak fent a fellegekkel,
Gyöngé hiúság nem sarkalta oda:
Szülőföldjén kívánt csak egy feeskéfalat,
Hogy rejtve pihenjen a költő ez alatt.

Most nem óhajt többé parányi telket sem,
Ő és kis családja esendlakta helyét;
Kertet se, hol maga vessen, ültetgessen,
Hová el-el várná műzsája kegyét:
Egy szoba enyhébe vonul ma nyugodtan,
Életének számos földi tárgya ott van.

Ott minden apróság egy-egy drága emlék,
Melyen szeme csüggött, melyhez keze ért:
Lelkéből egy parány tán rajtok lebeg még
És lángol örökké eszményeiért.
A ki megérinti, vagy merengve nézi:
Bübájos hatalom ígézetét érzi.

Mert isteni lantján ihletetten zengve
Összhangba fűződött a báj s az erő,
Mélység és magasság, érzelem és eszme
Egyszerű fenségben éghez emelő . . .
Honi göröngyből kelt dúsgazdag vetése,
Nemzete szívéből minden érverése.

S ah mi szép, hogy ép' itt nyílik számára lak:
Itt egy régi erőd biztos kebelén!
Illenek hozzá az ódon tömör falak
Ős magyar alföldön, róna mezején.
Itt a hősök lelke mind fölkel előtte,
Kiknek alakjait emlékébe szötte.

Söt nemesak a hősök, régi dicső arnyak,
Azok is szívének édes felei,
Kik a földön immár senkire se várnak,
Őket a túlvilág együtt öleli.
Mert hiszen egymástól a sir meg nem fosztá,
Éjjeli órákban ide gyűlnek hozzá.

S a «Csonkatornyot» már hű kegyelet óvja,
Benne oltárt is a műzsáknak emel;
«Vérse, bagoly nem lesz örökös lakója»,
Köve rovátékát gyom nem veri föl,
Vihar elkerüli, idő megkiméli,
Zimankós multjáért szebb napjait éli.

Örök tűzű csillag tündöklék felette,
Mely messze lövelli sugárözönét,
Pusztai vándor ha útját erre vette,

Lelkesedik, buzdul, rávetve szemét.
A költőre gondol édes ámulatban,
Kinek hamva távol, de szelleme itt van.

Vagy nem! ne csupán itt, e szűk néma lakban,
Nagyobb az a szellem, nem fér az el itt.
Fuvalljon mindenütt köztünk száz alakban
S osztogassa bőven drága kincseit.
Lantja koszorúját bár mind ide hozzák,
De lakása legyen egész Magyarország!

Lévay József.

GÉZA FEJEDELEM ÁLMA.

A «Tanulók Lapja» számára írta Gaal Mózes.

— Nem görbül meg fejed egyetlen hajszála —
ezt én mondom neked, én a fejedelem; paizsom
véd, s kegyem adatik te néked. Csak arra felelj
meg, minémű lesz sorsa messze jövődében Árpád
nemzetének? Hahogyha kiejti kezéből a kardot,
várhat-e reá még dicsőség, ezt mondd meg?

Adalbert, a szent pap imára kulcsolta a kezét,
s ezt mondá erős hitű szóval:

— Nemde nem erős volt Etelének karja, kit
apád apái sokat emlegettek; isten orstoraként
sújtott a világra, országokat bontot, koronás
királyok színe előtt porba hullva alázkodtak.
Mondják istenetek, félelmetes Hadúr övezte fel
karddal . . . s mi lett aztán vége? Hol találd a
húnt? . . . Keresd a világnak valamely sarká-
ban . . . szétbomlott, se híre, se hamva a hűnnak,
ezírátkodó ének tartja nevét számon, csacsogó
versmondók meséiben él csak . . . No hát, vezér,
tudd meg, ez vár a magyarra, szakasztott ez a
sors, ha csupán karjában és kardjában bizik . . .
Ennek a szép földnek ura most a magyar, s ennek
a szép földnek nem lesz ura, tudd meg, hogy ha
véres harczok zürzavara között magát elbizottan
csak kardjára bizza. Pedig én Istenem, kedvét leli
benne, s hogy tovább is éljen, hogy örökké éljen
irgalma, kegyelme szent pillanatában néped ki-
választá. Testvéri szeretet, béke hirdetője vagyok
én köztetek, hallgassátok szómat, s jobb idők zá-
logát megmutatom néktek.

— Beszélj, idegen pap, — jó indulattal így
szólott vala Géza — bübájos nem lehetsz, mert a
miket mondasz, egyszerűen mondd, szavadtól
távol van henyé ezírfasága álnokságnak, látom.
Mit tegyek, tanácsolj!

— Tudd meg, fejedelem, a munka dandára
nem tereád vár, mert Hadúrnak szolgálsz te, bár
szíved hajlandó, kész füled is arra, hogy engem

hallgasson. Ime, itt a fiad, ki örökkön való dicső-
ségnek leszen részesévé, tőle vár az örök Isten
apostoli munkát, szikla az ő hite, e sziklán épül
fel Magyarország vára, melyet meg nem ingat
századok viharja, mely erősebb leszen, mint sir-
halmaitok bálványköve.

Vojk, a nemes ifjú dagadó kebellet, mély-meg-
illetődve kigyuló orczával hallgatá a papot, nézte
komoly apját, s tévedt tekintete ő édes anyjára, a
ki meghatottan e szavakat mondá:

— Hiszek a szavadnak, szent pap, igazmondó.
Sejtelem régóta árnyalja a lelkem, eddig eltítkol-
tam, most szavakba öntöm. Szívem alatt akkor
még viseltem Vojkot, s anyaérzésnek szentlángja
nem szállt meg, mikor látást láttam, pillanatig
tartó, hihetetlen látást. Jós-papok szavára nem
biztam, mert bennök akkor sem volt hitem, most
sincsen, nem is lesz, mert hizelgők s gyarlók.
Neked elmondom, mert különbnek tartalak. No
hát az úgy történt, hogy egy anyát láttam, csillag-
koronával, gyémántossal fején. Vala ábrázatja
kimondhatatlan szép, szeme nézésének ritka
szelidsége, egy kisedet gyermeket tartott a karjá-
ban, kinek feje körül mennyei fényesség koszorú-
ját láttam. Földi gyermek ilyen nem lehet, gon-
doltam, sem földi anyában mását nem találtam.
Csodalátomás volt, elmondhatom bizvást, de
százszor csodásabb, a mi tovább történt. Megszó-
lalt a fiú anyjának ölében:

— Fiad engem szolgál, s nekem kedvem telik
majdan a fiadban, ki most születendő.

Szólott az anya is:

— Fiamért fiadnak pártfogója leszek, s meg-
áldom őt tiszta emberszeretettel és békeszerető
szívvel, Gyula lánya. A mint én ezt hallám, nem
értettem, csupán érzem, hogy miképpen teljesedik
szívem anyaboldogsággal. S én, ki férfiakkal bát-
ran szembezálok, ki előtt nem félős a harez
zivatarja, ezzel a gyermekkel, kit világra szültem,
én keménységemet, kedvetlenségemet sosem érez-
tettem. Békére volt hajló, apái nyomából mintha
kitért volna . . . Mégis úgy szerettem, s nagyra-
látó reményt beléje helyeztem.

Ezt mondá Sarolta, a szent pap pedétig mind-
járt felelt neki:

— Fejedelemszöveg, nagy áldás szállt reád,
mert álmodban láttad Istenfia anyját, boldogságos
szület és az Üdvözítőt, világ Megváltóját. Isten-
keze munkált a ti javatokra. Térjetek hozzája, s
elmétek homályát mennybéli fényesség hamar
eloszlatja. Látni fogtok olyat, mi előttetek most
fátyolborította titka új életnek. Hallgassátok meg

a keresztény Istennek ígéjét, s reátok, mind a
magyar népre boldogságot hoz az, ország alapjától
adom ime néktek az Úrnak ígéjét . . . Az Atyának
és a fiúnak nevében . . .

A haragos táltos, lám, igazat mondott; ne hall-
gass te papot, házadba ne fogadd, Géza fejedelem,
mert a pap beszéde tűz csóva, rád gyújtja hajlo-
kod födelét . . .

Mi történt kérditek?

Az történt, nem egyéb, hogy Adalbert püspök
némely hetek múlva fejedelem háznapját: Gézá
és Saroltát, hűsz esztendő Vajkot, keresztények
módján mind megkeresztelte. Adatott pediglen
Vajknak keresztény név, neveztek ezentúl Vajk
helyett *Istrámmak*.

Hadak ura, Isten, hogy engedhetéd meg? . . .
Nem láttad mi készül a fejedelmi házban és te
haragodban nem sújta le nyilad azokra, kik téged
keresztény Istenért ime eszerben hagytak?

Hadak ura, Isten, hol maradt a nyilad, mely-
lyel a felhőket, mint egy lángpallossal, kétfélé
hasítod és egyik sarkától másikig megrázod a
levegő-egyet? . . .

A levegő ujonnan felfedezett elemei.

A *Tanulók Lapja* számára írta Goldziher Károly.

Közel száz éve annak, hogy *Lavoisier* végleg
felismerte, hogy a levegő nem egyszerű test, ha-
nem két egyszerű gáznak: a *nitrogénnek* és az
oxygénnek elegye; ő határozta meg továbbá,
hogy 1 térfogat levegő $\frac{1}{6}$ részét az oxygén, $\frac{5}{6}$ ré-
szét pedig a nitrogén képezi. Ezen idő óta számta-
lan kísérletet tettek a levegő alkotórészeinek
fontos felismerésére és a chemikusok általánosan
azt vallották, hogy az oxygén és nitrogén meny-
nyisége majdnem állandó a levegőben; kivülök
azonban még számos állandó és esetleges alkatrész
jelenléte mutatható ki. A többi állandó alkatrész
kivül legfontosabbak: a vízgőz, a széndioxyd és az ammoniak; az esetleges alkatrészek a helyi viszonyokkal változnak, vagy oly kis mennyiségben fordulnak elő, hogy állandóságukat kimutatni mindeddig nem sikerült. A chemiai analysis csudás módon puhatólja ki ma-napság a legkisebb mennyiségű alkatrészek előfordulását is; nagy feltűnést kelthettek tehát azon hírek, melyek a levegő egy új, tetemes mennyiségben előforduló alkatrészének felfedezését jeleztek. 1895 év januárius havában történt ugyanis, hogy két hírneves angol természettudós: *Lord Rayleigh* és *William Ramsay* a levegőben egy

eddig teljesen ismeretlen új gáznemű elemet fedeztek fel, melynek a többi testekkel szemben tanúsított indifferent viselkedése miatt az *argon* (gör.: ἀργον = tétlen) nevet adták. Az argon felfedezése adta meg a kiindulási pontot, hogy mint a felfedezők kifejezték: «játék közben» a gázok egy egész új sorát fedezzék fel; az argon folyósításánál a *metargonra* és *neonra*, a levegő folyósításánál pedig a *kryptonra* és *xenonra* jutottak. Ramsay azonkívül az argon mellett a nap színképéből már ismert *heliumot* is felfedezte a légkör többi alkotórészei között.

Ezekben felsoroltuk az újonnan felfedezett gázokat, melyeknek a levegő-vizsgálat történetében korszakos jelentőségük van. A következőkben egész röviden el akarjuk mondani, hogy ezen új gázakra mily módon jutottak és hogy eddig is már mily sajátságokat sikerült kimutatni. A velük való kísérletezést jelenleg több tudós tűzte ki feladatául és így reményünk van, hogy az eddigi ismereteink idővel tetemesen fognak gyarapodni.

Ismeretes dolog, hogy a nitrogént kétféleképp lehet előállítani. Ha a levegőből oxigén megkötése által állítjuk elő, az u. n. légköri nitrogént kapjuk; ha pedig nitrogén tartalmú vegyületekből választjuk ki, a kémiai nitrogénre jutunk. Rayleigh a nitrogén pontos minőségének megállapítása közben azon érdekes jelenségre jutott, hogy a kétféle módon előállított nitrogén sűrűsége közt szembeli eltérés van; ugyanis azt találta, hogy:

a légköri nitrogén 1 literjének súlya: 1.2572 gr.
a kémiai « 1 « « 1.2505 gr.
vagyis az első sűrűsége körülbelül 1/2 százalékkal nagyobb. A harmadik tizedesben fellépő eltérés minden további kísérletnél is fellépett és ez vezette a két tudóst, midőn a különbséget egy új gáznemű test jelentésére magyarázták meg. Nem pusztán véletlen, hanem fontos számítások vezettek tehát az új gáz felfedezésére.

Az argon előállítása úgy történt, hogy a légköri nitrogént a nitrogéntől megszabadították. E célra egy nagy üvegsőben, melynek felső részén két platina elektród volt befornasztva, kéneső felett fogták fel a légköri nitrogént; a csőbe ezután oxigént, káliumot és pyrogallussavat bocsátottak be. Nagy feszültségű elektromos szikrák kísérete következtében a nitrogén az oxigénnel salétromsavvá egyesült, melyet a kálium nyelt el; hogy pedig a nitrogén egész tömegét eltávolítsák, folyton új oxigént vezettek az edénybe és így módon 8 napig tartottak a kísérletek és ez

alatt 9 liter oxigént használtak el a nitrogén teljes redukálására; a felesleges oxigént a pyrogallussav tartotta vissza. A kéneső oszlop viselkedéséből megállapították, hogy végül visszamarad tényleg az edényben egy gáznemű test, körülbelül 65 cm³ térfogatban. Meg kellett most a felfedezőknek még győződnie arról, hogy a visszamaradó gáz tényleg az, melyre a számítások alapján következtettek. Ez már könnyű okoskodás útján volt eszközölhető; mert ha nem légköri, hanem kémiai nitrogénnel végezték ezen kísérletet, a csőben végül nem maradt volna egyáltalában semmi sem. Ma már sokkal egyszerűbb módon, óránként 7–8 liter ilyen gázt képesek előállítani. Leginkább úgy járnak el, hogy a légköri nitrogént izzó magnézium, vagy még inkább izzó lithium felett vezetik; ezen testek tudniillik nagy mértékben nyelik el a nitrogént. Mivel továbbá az argon a nitrogénnél könnyebben oldódik fel a vízben, a vízben elnyeletett levegő argonban gazdagabb a száraz levegőnél és a gazdaságosabb előállítási módoknál ezen körülmény is tekintetbe vehető. Általában az argon aránylag elég nagy mennyiségben fordul elő:

100 gr. levegőben: 75.5 gr. nitrogén, 23.2 gr. oxigén és 1.3 gr. argon van.

Az argont oly nagy mennyiségben sikerült már előállítani, hogy fizikai és kémiai tulajdonságai egész pontosan ismeretesek. A sok közül csak annyit említünk, hogy a légkör legnehezebb gázai közé tartozik: 1 liter súlya: 1.8 gr., a hidrogénél ugyanis körülbelül 20-szor sűrűbb (sűr. = 19.94). — Molekulája egy atomból áll; atom-súlya: 39.8. Már a nitrogént is jellemzi azon tényleg, melylyel az elemek legtöbbszörrel szemben viselkedik; e tulajdonság az argonra még sokkal jellemzőbb, eddig ugyanis más elemmel még egyáltalában nem sikerült egyesíteni; egyedül benzolgőzökkel szemben sikerült eddig igen nagy nehézségek árán egy csekély affinitását kimutatni. E tekintetben tehát az argonhoz hasonlót eddigi elemeink közt alig találunk; az argon egészen fizikai test; vegyületek alkotásában semmiféle szerepe nincsen; a levegőben is egészen tétlenül van nitrogén társaságában. Ez lehetne az egyedüli körülmény, mely feleletet ad arra a kérdésre, hogy eddig miért nem volt ismeretes. A felfedezők eleinte azt hitték, hogy nem más, mint nitrogén; csak azzal a különbséggel, hogy míg egy molekula nitrogénben 2 atom van, egy molekula argonban 3 atom nitrogén (N₃) volna. Erre az oxigén és az azon (O₃) esete vezette őket;

feltevésüket azonban a már említett molekuláris viszonyok mindjárt megdöntötték. Annyi bizonyos már eddig is, hogy az argonnak az elemek rendszerében nem találhatunk megfelelő helyet és kémiai fontossága éppen abban rejlik, hogy az elemek egy egész új sorát nyitja meg a teljes tényleg szempontjából.

Ezen új osztálynak második tagja valószínűleg a *helium* lesz. A heliumot Crookes, angol (kémikus) fizikus 25 évvel ezelőtt a nap és több csillag színképében fedezte fel; de mindeddig a földön még nem volt feltalálható. Mint alább látni fogjuk, Ramsay a neon kísérletében a légkör többi alkotórésze sorában is feltalálta; sőt mikor ritka mástartalmú ásványok (pl. cleveit, uranit, tantalit, stb.) izzításakor az eltávozó nitrogén gőzök argon tartalmát vizsgálta meg, a spektroskop segítségével a heliumnak már a nap színképéből ismert színképét fedezte fel és ugyanerre azóta már több forrásból és pl. London levegőjének vizsgálata alkalmával is jutottak. Ezen kutatásokkal tehát egy a nap légkörében előforduló új elemet fedeztek fel, mely szintén igen indifferent és rendkívül kis sűrűségű: a hidrogénnél csak kétszer sűrűbb. Molekulájában 4 atom van és molekulásúlya 4.

Az elemek színképeit az jellemzi, hogy ezek bármilyen is a nyomás vagy a hőmérséklet, mindig ugyanazok maradnak. Mivel pedig az aron színképe a nyomással változik, Ramsay arra a következtetésre jutott, hogy még a légköri argon is két különböző gáznemű test keverékéből áll. Sokan hasonló következtetésre jutottak a helium színképének elemzésekor, de ez esetben nem jutottak oly pontos eredményekre, mint az argonnál. Tudniillik kimutatták, hogy az argon voltaképp egyszerű test, de abban az alakban, melyben a légkörnek alkotórésze nem tiszta, hanem két teljesen indifferent gáz van mellette. E gázaktól az által különítették el, hogy 187°-nál folyósították, ez alacsony hőmérsékletet folyósított levegővel állították elő. Így módon a folyós argon mellett egy az argonnál könnyebben fagyó és kristályokban lerakódó testre jutottak, mely elkülönítve, közönséges hőfoknál újra gáz alakúvá vált; e gáz a *metargon* nevet kapta; kissé nehezebb az argonnál, de tulajdonságaiban igen hasonlít hozzá. De még így sem volt egész tiszta a folyós állapotban elkülönített argon. Ramsay belőle még egy nála gyorsabban elpárolgó testet fogott fel, mely az argonnál jóval könnyebb és egyáltalában a légkör legkönnyebb alkotórésze (sűrűsége =

10.04). E gáz a *neon*, mely mellett még heliumot is találtak, mire már egy ízben utalás történt.

Mint már felsoroltuk, az argonnal való kísérletezések közben még két új elemre jutott a két angol tudós. Ha ugyanis ép úgy, mint a folyósított argonnal tették, a folyósított levegőt részletekben destillálták, két új elemet kaptak. Az első a többi légköri alkotórésznél jóval sűrűbb = a *krypton* (sűr. = 22.35); a másik, mely csak ezután párolog el, még a kryptonnál is sűrűbb *xenon* (sűr.: 32.5).

Ma napság mikor a folyósított gázok előállítására már nem oly nehéz, ezen elemek sajátságait mindjobban felismerik, a xenon mintegy még teljesen ismeretlen. Ha mindezek után áttekinthetjük, hogy az argon elég nagy mennyiségben fordul elő, csodálkozunk kell, hogy csak ily későn sikerült felfedezése. De még inkább kell csodálkozunk azon, hogy a kémiai analysis mily fényes kutatásokra képes, mert oly gázok felfedezésére vezetett ez esetben, melyek alig számba vehető mennyiségben fordulnak elő. 15 liter argonban alig sikerült a tárgyalt elemek egyikét is kimutatni és például egy súlyrész levegőben $\frac{1}{40000}$ súlyrész neon van, melynek mennyisége azonban még felülhaladja a xenon mennyiségét.

PANNONHALMA.

Képekhez.

Pannonhalma névvel ma azt a nagy szabású Benedek-rendű kolostort, illetőleg főapátságot nevezzük, a mely Győr városától délre s másfél-órányira, Győrme gyének dombos-hegyes délnyugati részén, a Bakony és Vértes hegység végeinek találkozására táján három szomszédos halom tetején várszerűleg emelkedik, gyönyörű kilátással a vele szomszédos alacsony szőlő-hegyekre, azokon túl pedig a Duna és Rába felé terjedő nagy és termékeny lapályra. Régen «Szent hegy»-nek («Mons sacer»), majd — még a jelen század elején is — *Pannon-hegynek* vagy *Pannon-hegyének* hitták a kolostor hegyét; a *Pannonhalma* nevet a kolostor egykori lakója, Guzmics Izidor szép emlékezetű írónk adta rá barátja, Kazinczy Ferencz iránti tiszteletből, utánaóvva a *Széphalom* elnevezést, melylyel Kazinczy a maga lakó faluját, a zemplénmegyei Bányácskát szokta volt nevezni. A Pannonhalma név aztán általános keletűvé lett.

A pannonhalmi főapátság épületesoportja hajdan valóságos vár volt; a környékbeli nép ma is várnak nevezi, s annyiban nem is ok nélkül,

hogy az egészet bekerítő középkori tömör kőfalak most is fennállnak, de már egyszerű kerítéssé szelidülve, mivel a régi őrtornyokat kettő híján lebontották róluk; mindössze csak a régi várkapu és itt-ott a lövőrések maradtak meg eredeti alakjukban, bár annyiban mégis megváltozva, hogy a kapu elől a fölvonó hid eltűnt s az alatta volt árok úttá van feltöltve, meg hogy a lövőrésekből egyetlen ágyú sem mutatja félelmes torkát. A kolostorban folyó békés munkásságnak nincs többé szüksége hadi eszközökre.

A komor kerítésfalak fölött magasan kiemelkedik és nagy messze ellátszik a fő épület, melynek közepét a diszes, magas tornyú székesegyház foglalja el, két oldalt pedig két hatalmas szárny terjed. A székesegyház egy még régibb templomnak a helyén a XIII. században épült, a román és gót építészet közti átmeneti izlésben; szentélyrésze keletre néz, fő bejárata a föltötte emelkedő toronnyal nyugatra van; ezenkívül van még egy délre nyíló diszkapuja, mely a XVI. század elején készült. A torony és vele együtt a főbejárat is nagyon elüt a templom eredeti stíljétől. Magát a templomot ezelőtt egy negyedszázaddal stílusában megújította az akkori főpát, Kruesz Krizosztom. A szárnyépületek közül az éjszaki, vagy jobboldali igen szép új épület, mely a mennyiségileg és minőségileg egyaránt nagyszerű könyvtár elhelyezésére szolgál. A déli, vagyis a balszárny régi, dísz nélküli épület, melynek nem régiben megújított keresztfolyosója még a XV. században keletkezett. Itt és a többi épületekben sok és sokféle helyiség van, ú. m. a főpát lakosztálya, a rendtagok lakásai, a vendégszobák, az imaterem, a gazdag tudományos szertárak s a nagyszabású ebédlő, melyet falfestmények és más ékítmények díszítenek.

Az apátság épületei idők folytán sokat szenvedtek részint ellenségtől, részint tűzvészektől, de az egész mindig újra kikelt hamvaiból. Más részről gyakran voltak örömnappjai. Már valószínű alapítója, Szent István király, gyakran megfordult itt fiával, Imrével. Ő rá vonatkozó nagybecsű emlékekül ma is örzi a kolostor az 1001-ben kelt s most az ezredévi kiállítás történelmi csoportjában közszemlére kitett alapító-levelet, melynek hiteles voltát némely történetíróink kétségbe vonják, továbbá Szent Istvánnak állítólagos márvány székét, melyről a jámbor nép közt az a hiedelem van elterjedve, hogy a ki bele ül, annak soha sem görbül meg a dereka. Későbbi királyaink is kegyelték az apátságot. A «nagy kegyesség»

László országgyűlést is tartott itt; majd Kálmán itt egyezkedett Bouillon Gottfrieddel a keresztes hadak átvonulásának módozatairól. Csupán II. József volt iránta kiméletlen, a mennyiben 1786-ban a szerzetet eltörölte. De a rendtagok csak 16 esztendeig nélkülözték az ősi fészket, mert első I. Ferencz 1802-ben visszaadta nekik úgy régi otthonukat, mint előbbi jogaikat és javaikat, s azóta háborítatlanul folytatják két fő kötelességüket: tanítói és papi föladataikat, melyekkel mindenkor bőlesen össze tudták egyeztetni a kifogástalan hazafiságot. A rendnek nagy műveltségű tagjai állandóan híven ápolták a magyar szellemet, műveltséget és irodalmat. Jeleseik sorából mindig büszkeséggel fogja emlegetni a magyar irodalom az olyanokat, mint *Guzmics Izidor*, *Czuczor Gergely*, *Rónay Jácint*, *Rómer Flóris* és *Jedlik Ányos*.

Pannonhalma régi idők óta első és fő helye a magyarországi Benedek- vagy benedécs-rendnek. Itt székelt a rend feje, a főpát, ki főpáti czimét II. Ulászló óta bírja, s Mária Terézia óta a főrendiház tagja. A pannonhalmi főpátnak minden püspöki egyházmegyétől független állása van; némi megszorításokkal püspöki teendőket végez. E díszes állást ma *Fehér Ipoly*, a Benedek-rend eme kiváló tagja tölti be, s erről az állásról jutott mai méltóságába a jelenlegi hercegprímás, *Vasváry* Kolos bibornok, ki nagy emlékeket hagyott maga után rendjénél, melynek szervezete és kiváltságai régibb keletűek az ország valamennyi püspökségénél.

A pannonhalmi főpátság rendkívül gazdag tudományos, irodalmi és művészeti kincsekben. Van hittudományi iskolája, tanárképző intézete saját növendékei számára és házi lyceuma. Négy fiók-apátságon kívül hét gimnázium és tizenöt plébánia tartozik a joghatósága alá.

Alapítólevelének hitelességét illetőleg eltérők lehetnek a történettudósok véleményei, de az iránt semmi kétség nem fog fenn, hogy Pannonhalma mint magyar apátság egykorú a honfoglalás idejével s így igen méltó hely arra, hogy az ezredévi örömsztendő emlékeinek egyike ott állíttassék föl hirdetni a múlt dicsőségét a jelennek és a jövőnek egyaránt.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Szocializmus és kommunizmus. A szocializmus és kommunizmus világlelkesítő s világtretentő nevei nem oly új keletűek, mint rendszeren gondolni szokás. Ez irányok főbb eszméi meg voltak már az ókori tár-

sadalmaiban is. A pharaok trónját ez eszmék rokonai döntötték meg, Rómában ez elvek különböző jel-szavai voltak a secessiók okozói. Görögországban a peloponnesosi háború után jelent meg először ez eszmék köre. Az államok minduntalan belső rázkódásokon mentek keresztül s e rázkódások mindig a vesztes párt száműzetésével jártak. Így folyton szaporodott az oly polgárok száma, kik híjjával voltak a független polgári élet föltételeinek. A demokratia földjén nem maradhatott el a demokratikus egyenlőség kommunisztikus értelmezése sem. A polgári egyenlőséget vagyoni egyenlőséggé akarták fokozni. A műveltebb és vagyonosabb elemek — mint rendszeren szokás — visszavonultak a közpályáról, hol az eszmék nehéz csatája készült. A műveltek részökre nyerték az irodalmat, mely a szocializmus eszméivel szemben foglalt állást. Sokrates azt írja: «Az ellenségtől sem félnek annyira a polgárok, mint polgártársaiktól. A gazdagok inkább a tengerbe dobnák vagyonukat, mintsem hogy megosszák a szegényekkel; a szegények fővágya meg, hogy kifoszthassák a gazdagokat». Hogy a társadalmi bomlás a kulturát is tönkretégye, ahhoz valamely erőszakos fordulat volt még szükséges. Ezt is meghozta a makedon háború.

Az ókori szocializmusról igen érdekesen szól a N. K. V. 35. füzet. A tizenkét kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik, egyet. tanár, a görögökről szóló kötet szerzője dr. Gyömlay Gyula akadémikus. Egy kötet ára díszes félbörkötésben 8 forint; füzetként is kapható 30 kr-ával. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek, Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-út 18.) s minden hazai könyvkereskedés útján.

VEGYESEK.

Természeti megfigyelés. Kicsi koromtól fogva nagy előszeretettel viseltetem, a legrégebb sportok egyike, a vadászat iránt. Így történt, hogy folyó hó egyik borús napján vállamra vettem kétesövű puskámat és elindultam hű kutyám kíséretében vadászni. Már jó ideje vadászgattam, midőn oly szép helyre értem (persze fíradtan és éhesen), hol alkalmas hely kínálkozott ezen elsőrendű szükségletek kielégítésére. Alig, hogy egy terebélyes fa alatt helyet foglaltam, észre vettem, hogy a fecskék nagy lármával futkosnak ide s tova. Kíváncsian tekintettem körül és nagy meglepetésemre láttam, hogy azok a kis madarak egy hatalmas véresét kergetnek. Es az volt érdekes ezen dologban, hogy a nagy rabló félt azon tehetetlen madárkától. A fecskének ezen viselkedése hasonlít a varjúk, vagy mátyás (szajkó) madarak azon szokásához, hogy midőn az utóbbiak észre vesznek egy rókát, ezt is nagy lármával kísérik helyről-helyre.

E dolog felett elmélkedni kezdtem és minél többet foglalkoztam ezen tárggyal, annál inkább láttam be azon igazságot, hogy az állatok gondolkozni és gyűlölni tudnak.

Nem hagyhatom felemlítés nélkül azon balhiedelmet, mely itt a felvidéken, a köznép között nagyon el van terjedve.

En a mint a véresét elejtettem, természetesen nagy diadallal vittem haza, véletlenül azonban észre vette ezt a kocsisunk, ki először megdicsért, aztán pedig kérdé, hogy tudom-e azt, hogy a vérese fiatal korában micsoda? Csodálkozva ezen kérdésen, mondtam, hogy vérese. Akkor magyarázni kezdé nekem, hogy a kakuk míg fiatal és míg ismert kiáltását hallatja,

addig kakuk, de midőn ezzel felhagy, akkor rögtön átváltozik véresévé.

Nevetni kezdtem ezen balgaságon és megkísérleltem felvilágosítani ezen balhiedelmet, de hiába. Nem lehet a köznépből kiirtani semmi módon azt, a mit apától hallott, mivel azt oly igaznak tartja, mint a szentírást.

Bohrandt Lajos.
Jótanácsok. Alkalmasnak találjuk az iskolai év kezdetén néhány jótanácsot adni a tanuló ifjúságnak. Arról a viszonyról akarunk szólni, mely az ifjúság és tanári kar között fennáll, jobban mondva: a melynek közöttük fennállnia kellene. Általában nincs igen okunk panaszkodni, de az egyes példák, melyek egy intézetben vagy csak egy osztályban mutatkoznak, elégségesek arra, hogy szárnyát szegjék a tanár munkakedvének s ez esetben nemesak a rendetlen tanuló, hanem ártatlan társai is viselik a következményeket.

Először is a tanuló tartsa legszentebb és legelső kötelességének a tanárai iránt való bizalmat és engedelmességet. Ennek mindenképen hasznát veszi. Mert a tanárok mindannyian tapasztalt, tudományos, önzetlen férfiak s bizonyára nem áll érdekükben helytelen ösvényre terelni a kezük alá kerülő ifjakat. A mit különben a műveltség és az oktatásban való jártassága után sem lehet róla föltételezni. A tanuló pedig, ha megszokta az iskolai szubordinációt, annak csak akkor veszi igazán hasznát, ha kilép az élet szinpadára. Hisz ennek folytán szerény, kötelességtudó emberré válik; ez pedig két oly tulajdonság, mely a későbbi férfikorban megfizethetetlen.

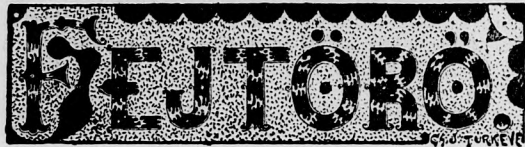
Hogy a tanár önzetlen jóakarattal tanít, azt gondolom, magyarázni nem szükséges. Tanítványainak szívéhez szól, pedig neki egészen mindegy, akár megfogadják szavát, akár nem. Abból se kára, se haszna, az csak a tanuló javára szolgál. A vezető tanár tanácsai önzetlenek, jó szándékból fakadók. Már pedig érdek nélküli jó tanácsot minden józan gondolkozású ember örömmel követ.

Némelyik tanuló egyes szaktanár tárgya iránt ellenszenvvel viseltetik, mondván, hogy annak úgy sem veszi hasznát az életben. Például, a ki ügyvédnek készül, esetleg megveti a fizikát, mert ez szerinte nem szükséges az ügyvédséghez. Hibás felfogás. Mert nem mindig csak azért tanulunk, hogy annak gyakorlati hasznát is vegyük, hanem azért, hogy művelődjünk, hogy értelmiségünk, eszünk járása fejlődjék, továbbá, hogy megszokjuk a kötelességtudást és szorgalmat. Ki ne venné hasznát e tulajdonságoknak a későbbi korban? Hiszen rajtuk alapul boldogulásunk ez életben, velük szilárdul meg létjogunk.

Van a tanulóknak egy rossz és igen elterjedt hibájuk, a mely menthető ugyan fiatalágukkal, a mely azonban mégis káros hatású rájuk nézve. Ez abban nyilvánul, hogy az ifjúság szereti fölebbvalóit kisebbiteni. Rendszeren elkeresztelik a tanárokat, azonkívül utánozzák szokásait s fizikát, mert ez szerinte nagyobb, hogy megszokjuk a kötelességtudást és szorgalmat. Ki ne venné hasznát e tulajdonságoknak a későbbi korban? Hiszen rajtuk alapul boldogulásunk ez életben, velük szilárdul meg létjogunk.

Kicsiny, meggondolatlan pajkoskodás rossz következményekkel jár. Igyekezzenek ezt mindnyájan elkerülni, legyenek magyar ifjakhoz méltóan komo-

lyak; tekintsék a tanárt második atyjuknak és alkalmazzák a tréfát ott, hol annak helye van.



Jelige: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számtani kérdés:

Egy arithmetikai haladványban a 3-ik s a 7-ik tag összege 18, a 6-ik tag négyszete 121; mennyi az első tag, a különbség és az első 10 tag összege?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon hegységnek, vagyis tulajdonképen keskeny dombsornak, a mely a Csazma felső völgye és a Dráva között terjed el?

Történelmi kérdés:

Melyik község az Kis-Küküllő megyében, a melytől a délkeletre elterülő síkon győzte le Báthory István 1575 július 8-ikán ellenjelöltjét, Békés Gaspárt?

Természetrizai kérdés:

Mi a neve azon eleveneket tojó feregnek, melynek kicsinyjei mindjárt világra jöttükkor hasonlók az anyához? Veszedelmes féreg az emberi gyomorban, a hova ily féregtartalmú húsnak az élvezete által jut. (Rácz Sándor.)

Képrejtvény.



Megfejtési határidő 1899. szeptember 16.

A 35. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 10 másodperc alatt. Földrajzi kérdés: Sirván. Történelmi kérdés: Potemkin. Természetrizai kérdés: Gatyás ölyv. Képrejtvény: Komoly az élet, vig a művészet.

Helyesen fejtették meg: Szalay Károly, Bujdosó József, Lichtenstern Béla, Wittmann György, Farmasy Antal, Buzáth Jenő, Borosnyay Oszkár, Gyárfás Gyula, Izsák Gyula, Acs Nagy István, Vadas Zoltán, Szeremley Császár Loránd, Jankó Béla, Puskás Endre, Bíró Endre, Barthonek Károly, Balkányi Kálmán, Litsék Zoltán, Zakár Lajos, Bartsch Sándor, Kemény Antal, Kehl József, Techet Károly, Csáthy Dezső, Wessely Imre, Lukachich Mihály, Novák János, Fortvingler Sándor,

Herczeg Dezső, N. Botka Andor, Scherz Alfréd, Berger Mór, Worlicsek Frigyes, Braun Andor, Miróczy Árpád.

A kitűzött könyvjutalmat, Lázár Gy. «Mária Lujza, a francziák császárnéja» cz. munkát Vadas Zoltán lye. VI. oszt. tanuló nyerte el *Selmeczbanján*.

SZERKESZTŐI TELEFON.

W. L. Megkapjuk azokat az értesítőkből. Köszönjük az ajánlatot. Sz. K. Halas. 1. Kaphatók 80 krért; 2. a ref. főgimnáziumban; 3. csak az 1898. évfolyam és az 1894-ik évfolyam, ez utóbbi 2 frt 50 krért. — M. S. Zsolna. Nem. — Sz. B. Székelyudvarhely. Kötve 6 frt, kötés nélkül 4 frt 80 kr. — Str. F. Hogyne! — K. Gy. Pétervárad. Az 1895. és 96. évfolyamból sem teljes példány, sem egyes számok nem kaphatók. Az V. évfolyamból megkaphatja a kívánt számokat, darabját 10 krért. — W. Gy. Föltétlenül lesz. — M. A. Brassó. 1899. okt. 1-én. — R. D. Szeretnők tudni, hogy az «Almok» című verset, mely 40-es évekbeli poétának munkáiból kopirozta? Fölteszi rólunk, hogy mi a hangjáról nem ismerünk rá e zöngemény ödsiságára, s azt hiszi, hogy ily keserű dalokat a «T. L.» hasábjain megjelentetnénk? Fialat ember, távozzék — s többé ne vétkezzék. — P. L. Nem lévén kezeink közt egy általános könyvkatalogus, annak a könyvnek az árát csak úgy körülbelül 2—2 frt 50 krra becsüljük. — Sz. Cs. L. Csurgó. A cikket esetleg közölhetjük, de csak úgy, ha az intézet fényképfelvételét megkaphatjuk. S. R. 1. Lehetetlen nekünk, a kik az egész ország ifjúságával vagyunk összekötöttekben, oly részletes bírálatot adni, a milyent Ön kíván. Hogy bírálni tanuljanak, arra való az önképzőkör. 2. A gyűjtött előfizetők száma szerint változik. 3. Minden megbízható, főleg VII., VIII. oszt. tanuló. 4. Kéziratokat — mint a lap élen olvasható — nem adunk vissza. — K. M. Buda-kesz. Kérjük a botok és labdák mintáit is.

Calderoni és Társa
Váci-utca 30. sz.

Ajánlanak a legnagyobb választékban legjobb minőségű iskolai rajzeszközöket 1 frt 50 krtól teljebb. Svajeci rajzeszközök Kern vagy Gysi gyártmányai. Richter-féle precísió rajzeszközök. Riefler vagy Kints-féle henger alakú rajzeszközök eredeti gyári áron.

Árjegyzékek bérmentve küldetnek.



REMÉNYI MIHÁLY

műhangszerész

üzletének jó hírneve biztosítja arra, hogy ott a legfinomabb hangszerek és húrok kaphatók. Specialis hegedű javításai, saját készítményű új új hegedűk, melyekről a legnagyobb művészek: Hubay, Popper, Gobbi tanár urak stb. igen elismerően nyilatkoztak, máris nagy tért hódítottak maguknak, mert az Operában, Zeneakadémiában és más művészek, régi hegedűjök helyett Reményi hegedűin játszanak, melyeknek a szakértői körök nagy jövőt jósolnak.

Ipartelepe: **Budapest, Király-u. 44.**
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. A Tanulók Lapjára hivatkozva minden vevő 10% engedményben részesül.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

KAPU-NYITÁS.

Levél öcsémhez.

A becsületes munkával, szorgalmas tanulással eltöltött tíz hónap után várva-vártad a jó megérdemelt pihenést, melynek azonban most szintén vége lön s téged a kötelesség szava ismét visszahí az azon szent falak közé, hol jövendő boldogságodnak alapját rakod le.

A mezőn a gazda most gyűjtötte be csürebé évi munkálkodásának s a jó Isten áldásának gyümölcsét: te pedig most fogsz újlag a munkához, ahhoz a munkához, melynek ideiglenes gyümölcsét a tanév végén s majdan az életben fogod élvezni, a végső öröm pedig akkor fogja dagasztani kebledet, ha a halál óráján elmondhatod majd: Megtettem kötelességemet!

Ugy bizony, légy kitartó, állhatatos a munkában, akkor biztos lehetsz az eredményről, mely csak jó lehet. Mily örömet fogsz érezni, ha felhasználasz minden alkalmat, mely eszed, szived, kiművelésére kínálkozik! Lehet-e nagyobb örömed, mintha látod jó szüleinket örömkönyveket hullatni, midőn szorgalmadról számolsz be? Jól mondja Deák Ferencz: «A szülők áldását nem azon szavak teszik, miket azok gyermekeik boldogságáért naponként elmondanak, mert hisz azt hálátlan gyermek fölött is elmondhatja velök a szülői szeretet, hanem azon örömkönyvek teszik, miket a gyermekeknek jó erkölcsű, szorgalma és jelességei fakasztanak szemükből.»

A lanyhára ez a jutalom nem vár. Ő már csak akkor ébred öntudatra, mikor «proximus ardet Ucalegon.» Ha látja, hogy a sült galamb nem röpi szájaiba, aggódni fog; a mi azonban nem segít. Ahhoz, hogy jó eredményt érj el, kitartó, pihe- nést nem ismerő munkára van szükség. Te az

év végén nem az utolsó harmadban, talán a veszőly perczében kifejtett szorgalmadról nyersz tanáraidtól bizonyítványt, hanem azon munkáról, melyet az egész év folyamán mutattál fel.

Fogd fel és vésd szivedbe tehát, hogy mi a kötelességed! Jelszavad legyen: a nemes verseny a munkában, az engedelmisség Isten, szüleid s tanáraid iránt, kik mindnyájan javadat, boldogságot odajuttatnak teljes szívéből. A henylést utáld, mert «olium est pulvinar diaboli.»

Szüleid, tanáraid tanácsát fogadd jó szíveddel, eljárásukat ne tedd bírálat tárgyává. Meg lehetsz, sőt meg is kell győződve lenned, hogy ők csak azt parancsolják, ami javadra szolgál. Ne szegődjél azokhoz, kik az iskola törvényét nem tisztelik. Könnyebb ugyan a parancsot áthágni, mint előtte meghajolni, de megfelelő jutalom is vár arra, ki kötelességének eleget tesz.

Eszed műveld, szived nemesítsd! Miként a fa addig hajlítható, míg gyenge: akként a te akarat-erőd, a te szived is csak ifjúkorodban, midőn az ész és szív jóra, rosszra egyaránt hajlik, képezhető. S miként a fa, ha megnő, kifejlődik, dacolni képes a viharral s minden veszéllyel: akként te is, ha a munkában magad megerősítéd s szived megnemesítéd, szilárdan meg fogsz állani azon a téren, hová a kötelesség szava, a munka hí.

Hallottad talán a Korhely Janesiről szóló példázatot, melynek végén tanulságul ez áll:

«Amit Janesi meg nem tanult, János lakolt érte.»

Használd fel a jelent s ne halaszd holnapra, amit ma megtehetsz. «A jelen, mint a nyíl, sebesen röppen el.» Mint a felhő, mint az álom száll egyik óra a másik után, s vádolni fog mind-egyik, melyet termékenyen fel nem használtál.